

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Acta Synodalia Dioecesana Ecclesiae Mediolanensis, Pars Secunda

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

De scientia concionatoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11399

te innocentia, moribus sanctissimis, & diuinis virtutibus instructus.

Dei igitur timore terrenarum rerum despicientia, animarum salutis zelo, humilitate, mansuetudine, patientia, charitate, ceterisque; religiosae disciplinae ornamentis bene munitus sit.

Quo de genere toto audiet sanctissimum virum Ioannem Chrysostomum ita monente: Doctor, concionatorve omnibus debet virtutibus esse excultus.

Debet enim pauper spiritu esse; vt auaritia studium, atque omnem quaestus cupiditatem liberè reprehendat.

Debet perpetuo & vt sua aliena peccata lugere; vt eos exagitet, qui anteaquam peccant, peccare non verentur; & vbi peccauerint, dolorem non concipiunt scelerum quae admiserint.

Debet esurire & sitire iustitiam; vt operum bonorum studio languescentes excitet verbo Dei, & exemplo suo accendat.

Debet esse mansuetus; vt ametur potius quam timeatur.

Debet esse misericors erga alios, & seueritatem sibi adhibere.

Debet esse mundo corde, vt ne cogitationes quidem inanes & inutiles huius saeculi suscipiat, ne dum saecularibus negotijs se implicet.

Debet esse pacificus, vt populus quem docui, sollicitus sit seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.

Debet esse paratus ad omnes res vel difficillimas, pro gloria Dei, proque Ecclesia ferendas, non inani quodam animi impetu, sed solida veraque constantia digna martyribus.

Neque sane solum his Chrysostomi monitis se conformabit; sed disciplinam imitabitur aliorum duorum etiam graecorum patrum, qui & sanctitatis, & doctrinae laude celebrantur, Basilij, & Gregorij Nazianzeni.

Hic in libro primo quem de theologia elucubratus est, ille in epistola quam de vite solitudine ad eum ipsum scripsit, aliquando docet, qualem eum esse oporteat, qui concionatoris officium & personam sustinet.

At vero vite perfectae, quam optimus quisque concionator instituat, genus po-

tissimum sequetur ad praescriptum Gregorij Magni Pontificis: qui cum saepe concionatorem informat; tum vero & in libro pastorali, & in moralibus, praesertim libro xxx. cap. xxi. & libro vi. cap. xxv. aliisque; praeterea locis: quibus perspicuum fit, qui verbi diuini ministerium suscipit, talem esse debere, qualem se fuisse sanctus Paulus Apostolus ostendit his verbis: [Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.

Gal. 6.

De scientia concionatoris.

IAM vero concionator antequam praedicationis officium aggrediatur, in omni saecrae ecclesiasticaeque doctrinae studijs, vt maxime potest, versari debet: praesertim si adhuc nullum docendi munus vnquam gessit.

Habebit omnes theologiae notos & tractatos locos.

Traditionum apostolicarum ecclesiasticarumque; notitiam tenere studebit.

In sanctorum Patrum scriptis atque sermonibus perite versatus erit.

Sanctorum item spiritualiumque; interpretationum vsu literate peritus erit.

Nec vero ignorabit sacros ecclesiae ritus, qui in sacramentis, in diuinorum officiorum cultu, in tota denique ecclesiastica ratione instituti sunt: eorumque mysteria & significationes, quibus explicandis mentes fidelium accendantur ad pietatis studium.

Cognoscat item rerum in ecclesia facta gestarum, ac memoriae veteris, & antiquitatis; ecclesiasticae ordinis: maxime autem sanctorum Patrum historia, summorumque Pontificum, & Episcoporum, quorum sanctitas praeclare eluxit, vitas. Tenebit praeterea aliquam veterum canonum scientiam, summorumque Pontificum descripta iura atque instituta, & Conciliorum decreta.

Theologiae illius, quae tota in spiritualis vitae institutis tradendis, quaeque in purgandis affectibus, in reformationeque interiori versatur; atque ob eam causam mystica, aut therapeutica vocatur, praecipua atque executiones bene norit.

Sanctarum meditationum, orationisque mentalis vsum ac peritiam habebit, vt

alios

alios ad cœlestium contemplationum
studium erudire concionando possit.
Casuum conscientie doctrina instructus
erit.

Morum, & virtutum christianarum lo-
cos, non solum ordine collector, sed recte
notos habebit.

Locos item omnes sibi cõparabit, qui-
bus auditorum animi commoueri atque
excitari solent ad Dei amorem, ad cœ-
lestis patrie desiderium, ad penitentiam,
ad scelera detestationem, ad virtutum
studium, ad metum diuini iudicij, ad spem
misericordie, ad misericordiam chari-
tatemq; erga proximum, & ad cæteras
præterea affectiones, quæ ad cœlum ex-
citant, christianas virtutes parant.

Locos etiam illos tenebit, qui sæpissimè
vñ veniunt, vt pote de diuitiarum & ho-
norum despicientia, de condonandis in-
iurijs, de rebus aduersis constanti chris-
tianoq; animo ferendis, de immodera-
tis sumptibus, alijsque morum erroribus
eripiendis.

Copiosa quasi supellectile instructus
erit doctrinarum, quibus aliquando vtetur
cum opus erit, tum ad coarguendam im-
piorum hominum audaciam, qui de fide
catholica male sentientes, ecclesie veri-
tatem oppugnant; tum ad ecclesie dog-
mata recte pieq; commonstranda; tum
verò ad alia multa eius generis.

Præcepta etiam rectè intelliget officio-
rum, quæ magistratum, quæ ciuium, quæ
seniorum, quæ adolescentum, quæ viri,
quæ vxoris, quæ parentum, quæ libero-
rum, quæ dominorum, quæ seruorum, quæ
denique præcipua singulorum: vt si quan-
do vsu venerit, de illis ex præscripto di-
uinarum literarum, sanctorumq; patrũ
quàm optime concionetur.

Illud deniq; non parũ expedit, si con-
cionator etiam græcè, & hæbraicè nosse
studebit: nam hærum linguarum peritia,
cum ad alia multa utilis est, tum maxi-
mè & ad eliciendos ex eadem scriptura
plures catholicos sensus, & ad explican-
das illas sacrarum literarum voces ac
dictiones, quæ magnam vim, magnamq;
emphasim habent.

Vim & copiam habebit similitudinũ,
quæ ab agricultura, vinea, semente, Sole,
Luna, alijsque rebus ducuntur, quæ sub

sensum cadunt atq; intelligentiam, præ-
sertim eorum etiam rudium, ad quos
concio habetur.

Agricolis porrò si concionabitur, plu-
rimum ad rem proderunt similitudines,
ab agro, vinea, frumento, vitibus, lino,
canabij, arborib; stirpibus, alijsq; agri
culturae partibus ductæ: itidem eueniet,
si alterius conditionis auditoribus apte
illas ita accommodabit, vt eorum ordo
postulabit: qui sanè quidem cum ad cer-
tam quandam status sui cognitionem de-
strinamque natura ducantur; tum certè
facilius multò trahuntur, si vel à vitæ,
vel ab artis, vel ab alterius rei quã pro-
fitentur genere, documenta sumuntur.

Multiplicem etiam variamque copiam
argumentorum colliget, quæ proprie ac
rectè accommodetur.

Sunt urbani, & rusticani; sunt nobiles,
& ignobiles; sũt magistratus, & priuati;
sunt docti, rursusq; imperita multitudo.

Pro audientium igitur genere, locos do-
ctrinarum, ex quibus concionem consi-
ciet, non modò distinctos, sed optimè ex-
plicatos habebit.

Atque in hoc quidem multiplici genere
concionator videbit, ne quæcunq; (vt
sanctus Gregorius scitè monet) legerit,
aut scientia cõprehenderit, omnia enu-
ciet, atq; effundat: sed delectum habe-
bit, ita vt documenta alia exponat, alia
tacita relinquat prout locus, ordo, con-
ditioq; auditorum deposcit.

Sicut autem rerum, quæ supra mox
commemorate sunt, quarumq; prior cu-
ra esse debet, scientiam tenere conciona-
torem oportet: ita etiam sibi parare ne-
cessè habet benè concionandi modum.

Ex præceptis igitur rhetoricæ ecclesia-
sticæ locos discet, vnde concionis exor-
dium, quando eo vtendum esse iudica-
uerit, rectè dicat, vt ab vitiosis exordijs
longè refugiat.

Disponendæ concionis modũ intelliget.
Dilucidè distincteq; rei enarrandæ ra-
tionem percipiet.

Benè pronunciandi, decoreque agendi
vsu tenebit.

Verborum pondera, vimq; ita habebit,
vt audientium animos penetret.

Quare priusquam concionandi munus
aggrediatur, vires suas benè cogni-